

distribuție considerabilă și mijloace spectaculare de subtilă modernitate, **Antoni** și **Cleopatra** în regia lui Mihai Măniuțiu e un spectacol de înaltă ținută estetică.

Doina MODOLA

P.S. În cronică la acest spectacol, apărută în revista ieșeană „Cronica”, nr. 2

Irosirea personajului cehovian

Printre montările de virf (și de referință) ale stagiunii teatrale '88-'89, configurative pentru direcția redescoperirii actorului și a simplității discursului scenic, degrevat de metaforizările excesive de odinioară, se află — alături de **Trei surori** de Cehov, la Teatrul Național din Timișoara, în regia lui Alexa Visarion, de **Antoni** și **Cleopatra** de Shakespeare, la Teatrul Național din Cluj, în regia lui Mihai Măniuțiu, și de **Vasa Jeleznova** de Gorki, la Teatrul Național din București, în regia lui Ion Cojar — și spectacolul Teatrului Național din Craiova cu **Unchiul Vanea** de Cehov, în regia lui Mircea Cornișteanu.

Nu e un spectacol „lipsit” de regie, ci, dimpotrivă, unul care dispune de o regie puternică, prezentă infuz dar indubitabil la nivelul tuturor articulațiilor și structurilor sale, punându-și o înconfundabilă amprentă stilistică asupra reprezentăției ca mod de revelare a unei lumi prin ea însăși, fără nici un fel de „actualizare” forțată, fără nici un fel de re-încadrare voit simbolică, permițându-și doar o esențializare a cadrului plastic, aptă să faciliteze perceperea esenței discursului auctorial. Dincolo de precizia și exactitatea descifrării sensurilor piesei, dincolo de subtilitatea și profunzimea cu care sînt analizate și lăsate doar să transpară relațiile dintre personaje, dincolo de acuitatea cu care sînt percepute și de finețea dozajului cu care sînt făcute să devină percutante scenic atît accentele „involuntare” comice, cît și cele „involuntare” tragice, decurgînd și unele și altele, cu necesitate, din aceeași condiție a omului, de a fi „caraghios”, regizorul are nu numai viziunea ansamblului și a ineluctabilei sale coerențe lăuntrice, ci și intuiția muzicalității și chiar a muzicii textului cehovian. Fără să fie neapărat tributare de acum celebrei **Livezi cu vișni** a lui Harag de la Tîrgu Mureș, **Unchiul Vanea** al lui Mircea Cornișteanu, de la Craiova, amintește cumva de acela prin găsirea unui halou al spectacolului, de neconceput în afara îngemănării nebănuite care se poate crea

(1198), 13 ianuarie 1999, p. 8, dintr-o eroare de tipar, în rîndul întîii s-a scris „singurul” în loc de „singular”. Așadar, se va citi: „Spectacol de anvergură, singular în contextul teatral actual, prin limpezimea și rigoarea structurii, prin fermitatea tăieturii regizorale și precizia articulării dramatice...”.

între cadrul său plastic și ilustrația sa muzicală, funcționînd nu altfel decît ca muzică de spectacol, creată parcă anume pentru gîndul regizoral doritor să ajungă — cu înțelepțită umilîntă — la adevăr, la fulguranța revelatoare și reverberantă a felului în care își pot totuși „răspunde”, în continuitatea „monologului” cehovian, nu numai diferitele scene ale piesei sau diferitele replici ale personajelor, ci și privirile lor, de animale rînite, mereu rînite, fără să știe de unde și fără să înțeleagă de ce. În cunoscuta irosire a unei lumi își face astfel locul și o altă irosire, care o transcend și al cărei sunet poate aunge și astăzi, impresionant, pînă la noi, căci e o irosire a vieții, un dat al acesteia, însoțindu-ne consubstanțial, dincolo de elanuri utopice, risipirii eficiente sau placidității resemnate. Regizorul nu se mai oprește la o anumită fațetă a textului, pe care s-o dezvoltă și să ne-o „împună” în detrimentul evident al celorlalte, el nu mai dorește să găsească neapărat o „corespondență” semantică „simbolică”, „actualizantă”) a textului dramatic, ci aspiră să ni-l restituie în polifonia acestuia, în profunzimea sensurilor sale, cu care, abia astfel, putem intra, la rîndu-ne, într-o mult mai profundă și dăinuitoare rezonanță.

În mod surprinzător — cu atît mai surprinzător cu cît pe parcursul întregului spectacol nu vom simți nici o neconcordanță de stare afectivă — vom pătrunde în universul cehovian al reprezentăției însoțiti de acordurile grave și învăluitoare (devenind „dezvăluitoare”) ale Simfoniei I de Gustav Mahler, temele și motivele ei topindu-se parcă în scenele actorilor sau, dimpotrivă, ivindu-se din acestea, la rîstimpuri anume, de fiecare dată tulburător, conform unei savante orchestrații regizorale, care implică și eclerajul și adîncimea variabilă a cadrului scenic, creat din texturi de o sugestivă materialitate sau numai din părelnice perdele de tul. În gradualitatea și funcționalitatea lor scenică, în expresivitatea pușinelor elemente de

În lumea lui Cehov totul intră în normal după plecarea musafirilor

mobilier și recuzită, în conceperea liniei costumelor și, mai ales, în realizarea culorii lor pastelate, de un mare rafinament cromatic, totodată intens caracterizant pentru condiția fiecărui personaj, scenografa Ștefania Cenean trece cu brio un examen dintre cele mai dificile, componenta scenografică a reprezentației devenind intrinsecă acesteia. E, la rîndu-i, inseparabilă de miera luminii de viață la țară, pe care știe s-o picure ca nimeni altul, din fagurele-i de orgă, „light-designer“-ul Vadim Levinschi, făcînd să palpite și acele momente cînd prin aer poate trece un înger, se naște un sentiment sau moare o speranță. În treaga echipă de realizatori ai spectacolului se simte că și-a dat efectiv o sîlînță artistică, iar succesul acesteia merită toate felicitările.

Mai mult chiar decît de obicei, Mircea Cornișteanu și-a alcătuit o distribuție curajoasă, îndrăzneță, începînd cu distribuirea lui Valer Dellakeza în rolul titular, continuînd cu aceea a lui Tudor Gheorghe în Astrov și sfîrșind cu distribuirea a două debutante, Natașa Raab — în Elena Andreevna, și Diana Gheorghian — în Sonia. A riscat totuși mai puțin decît am crede, căci dispune de o cunoaștere aproape fără greș a posibilităților expresive ale actorilor, intuindu-le disponibilitățile nefolosite încă și pricepîndu-se să facă și din anumite limite ale acestor disponibilități elemente de posibilă caracterizare a personajelor.

Dănuim a nu-l fi interesat atît **emploi-ul** sau **contreemploi-ul**, cît posibilitatea unei înțelegeri simpatetice a rolurilor, cenzurarea și dozarea luminii lăuntrice a personajelor, obținută astfel, fiind **acum** una dintre „vicleniile“ strategiei sale regizorale. Pe de altă parte, a riscat poate mai puțin decît am crede pentru că a muncit stăruitor și tenace, cu fiecare actor în parte, ambiționînd și reușind să ni-i dezvăluie aproape pe toți în alte registre dramatice decît cele pe care li le cunoșteam. Valer Dellakeza e capabil de o ne bănuită combustie interioară, în succesiunea firească a accentelor comice și tragice, transfigurînd cu strălucire scenică mai ales acele dificile momente în care personajul își realizează ridicolul tuturor încercărilor sale de a ieși din ridicol, culminînd cu ratarea împușcării lui Serebriakov. Scena finală a spectacolului, în care pînă și Sonia îl crede mai ne-norocit decît ea, amintindu-i promisa odihnă viitoare care-i așteaptă, îi găsește în lăntuși în aceeași durere și neputință, încercînd să-și fie măcar unul altuia cîrjă, ca să poată merge mai departe, chiar fără speranță. Reprezentația atinge un purificator fior tragic, redimensionînd comedia omului „caraghios“ la care am asistat pentru că **drama** unchiului Vanea poate fi de-acum a fiecăruia dintre noi. Punînd o extraordinară credință în tot ce face, în tot ce simte, în tot ce nu mai are nici un rost să iubească, Sonia e impresionant creată de Diana Gheorghian, cu o forță drama-

tică și cu o sensibilitate ce o pot conduce, în timp, prin atenta șlefuire a nuanțelor, la o strălucită carieră artistică. Dezinvolt, firesc, comunicativ, detașat de ceea ce li se întâmplă altora, însă cît se poate de tranșant în tot ceea ce-l privește sau i se poate întâmpla lui însuși, Astrov e o alternativă ratată de ceilalți și care se ratează pe ea însăși din cauza lor, iar Tudor Gheorghe știe să-i confere personajului acel strop de amărăciune, cu atît mai convingător cu cît nu vrea — și știe că nici nu merită — să se deconspire cuiva. Extraordinarul menestrel Tudor Gheorghe i-o luase cu mult înainte actorului. Acum actorul e pe punctul de a-l ajunge din urmă. Și n-ar fi exclus ca în viitor să-l și întrecă. Are de unde, cu condiția să nu-și îngăduie niciodată interferarea tonurilor celor două ipostaze artistice. Mai mult decît în alte spectacole pe care le-am văzut pînă acum, în acesta Elenei Andreevna i-e o nesfîrșită lene. Pînă și de Astrov. O lene paralizantă, uluitoare, și Elena Andreevna n-are altă putere decît să tragă la jugul acestei lene, așa cum Vanea și Sonia trag la jugul moșiei, pentru ca Serebriakov să aibă cu ce-și irosi propria-i viață. Natașa Raab are cuvenita prezență scenică provocatoare a felinei de lux, nelipsindu-i nici expresivitatea tonurilor revelatoare, în legătură cu „drepturile” lui Serebriakov, cu propunerile lui Astrov sau cu insistențele lui Vanea. Uneori se insinuează totuși în jocul actriței asperități și tonuri albe, poate voit dar nu și suficient de nuanțat neutre, pentru lenea catifelată a personajului. Bine dozată, fără facile excese caricaturale, e compoziția lui Constantin Sassu — Serebriakov, actorul realizînd în acest rol una dintre cele mai convingătoare creații ale sale din ultimii ani. Același lucru se poate spune, cu egală îndreptățire, și despre Lucian Albanezu, „ciupitul” Ilia Ilici Teleghin dobîndind în interpretarea sa un pregnant contur scenic și o bogată rezonanță afectivă, de umanitate năpăstuită proporțional cu generozitatea care o caracterizează. Sint, în sfîrșit, bine schițate siluetele Mariiei Vasilevna Voinițaia (Viorica Popescu-Mihail) și bătrînei dădace Marina (Iosefina Stoiu).

Credînd din mai nimic și din te miri ce o puternică atmosferă de „scene din viața la țară”, cum își subintitulasă Cehov piesa, dîndu-i fiecărui personaj dreptul de a-și irosi cu credință propria-i viață, regizorul are tactul de a nu le reduce la numitorul comun al unei viziuni obstinat „actualizante”, lăsîndu-le să trăiască însă cît mai intens și adevărat, în epoca lor, pentru a putea ajunge astfel și în epoca noastră.

Victor PARHON

gong de premieră

Teatrul Național „I.L. Caragiale”

MOȘTENIREA de Titus Popovici. Data premierei: 20 aprilie 1989 (premieră absolută). Regia: Horea Popescu și Mihai Manolescu. Decorul: Paul Bortnovschi. Costumele: George Doroșenco și Diana Ioan. Distribuția: Gheorghe Cozorici (Mircea, voievod), Radu Beligan (Theophrastos Kondilas), Florin Pierst (Sigismund de Luxemburg), Ovidiu Iuliu Moldovan (Bayezid Yıldırım), Mircea Albulescu (Ioachim Ciungul), Ilina Tomoroveanu (Mara de Cylli și Tomlmay), Olga Delia Mateescu (Roxana, mai tîrziu Maica Agafia), Costel Constantin (Izzedin Djangaroglu), George Motoi (Neagotă), Traian Stănescu (Nicodim), Ion Marinescu (Gerolamo), N. Gr. Bălănescu (Baldovin), Alexandru Georgescu (Merdea), Alfred Demetriu (Șişman), Ovidiu Moldovan (Mihail), Emil Mureșan (Vlad „Dracul”), Iulian Necșulescu (Ciobanul bătrîn ca vremea), Marin Negrea (Giacomo Spignolli), Grigore Nagacevski (Alexandru cel Bun), Bogdan Mușatescu (Altman), Igor Bardu (Un oștean bătrîn), Eugen Cristea (Trubadurul), Radu Itcuș (Contele Enguerand de Marigny), Andrei Finți (Contele Jean de Nevers), Liviu Crăciun, Matei Gheorghiu (Contele Filp d'Artois), Andrei Ioneșcu (Jean de Vienne, amiralul Franței), Anatol Spănu (Seniorul de Trémouille), Adrian Drăgușin (Seniorul de Coucy), Cristian Ștefănescu (Cavalerul d'Abzac), George Sirbu (Baronul de Haute Fontaine), Ștefan Hagimă (Ștefan Lazarevici), Dan Puric (Muezinul), Corina Voicu, studentă I.A.T.C., (Teodora), Marian Ghenea, student I.A.T.C. (Musa Celebi), Anca Dincă, studentă I.A.T.C. (Ilina), Octavian Fulger (Namestnicul Batea), Ionuț Antonie, student I.A.T.C. (Comisul Stanciu), Cornel Țigancu (Timur Lenk), Nicolae Voicu (Un oștean tînăr).

Teatrul Tineretului din Piatra Neamț

OMUL NU-I SUPUS MAȘINII de Tudor Popescu. Data premierei: 22 aprilie 1989. Regia: Ștefan Iordănescu. Decor: Doru Păcurar. Costume: Mihaela Păcurar. Distribuția: Cecilia Birbora (Mioara), Romeo Tudor (Tudor), Cornel Nicoară (Duducel), Oana Albu Birău (Fiorentina), Constantin Ghenescu (Timcu), Tatiana Ionesi (tovarășa Frincu), Bogdan Gheorghiu (Stănel), Florin Măcelaru (Vicu), Mircea Rusu (Lică).